

Kulturdepartementet

Remissyttrande över rapporten Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi

Region Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över rapporten Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi.

Region Östergötland lämnar övergripande synpunkter utifrån ett regionalt och nationellt perspektiv på ett antal av rapportens ämnesområden samt de sex reformförslag som finns i rapportens bilaga.

Generella synpunkter

Region Östergötland ser det som mycket positivt att demokratiuppdraget lyfts upp som överordnat i förslaget och välkomnar regeringsinitiativet om att utforma en nationell biblioteksstrategi.

Region Östergötland instämmer i att fokus ska ligga på långsiktighet och strategiska satsningar, att upprättandet av en nationell digital infrastruktur betonas och att ekonomiska resurser tillförs bibliotekssektorn.

Region Östergötland med dess 13 kommuner vill gemensamt utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan. Folkbiblioteken i kommunerna är en mycket viktig del i den regionala kulturella infrastrukturen. I många mindre kommuner utgör folkbiblioteket den centrala kulturinstitutionen, ibland den enda offentliga kulturinstitution som finns på orten. Biblioteket upplevs som lättillgängligt och är en omtyckt institution även för människor som inte är vana kulturkonsumenter.

Region Östergötland välkomnar därför att den nationella biblioteksstrategin betonar bibliotekets roll som ”samhällets öppna rum”. Vi anser att skrivningar kring detta ytterligare kan utvecklas, och att bibliotekens roll som mötesplats och kulturhus kan förstärkas genom ett brett samarbete inom kulturfältet i den lokala miljön.

Region Östergötland anser att skrivningen på sid 12 ”de aktiviteter biblioteken erbjuder bör vara kopplade till bibliotekens kärnuppdrag för kunskaps- och litteraturförmedling” är onödigt begränsande för det lokala biblioteket. Istället bör en bred samverkan byggd på kvalitativ kulturförmedling inom kommunen uppmuntras, där biblioteket med fördel kan ha en drivande och progressiv roll utan att förlora sin professionella fackprofil.

Litteratur är en av de konst- och kulturverksamheter som ingår i

kultursamverkansmodellen. I modellen är litteraturen kopplad till biblioteksverksamhet genom att förordningen 2010:2012 definierar området som "Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet". Ur regional synvinkel är utvecklingen av litteraturen som konst och kulturell verksamhet därför tätt sammanbunden med biblioteksverksamhetens möjligheter att främja litteraturen.

På sidan 15 anges att "regeringen har pekat ut biblioteken som en samlingspunkt med litteraturen i fokus" och längre ner på samma sida beskrivs att "ett demokratiskt samhälle stödjer litteraturen och dess ställning, biblioteken kanaliserar detta stöd till läsarna". Detta är centrala grundbultar som vi välkomnar från Region Östergötland. Den fråga som infinner sig är hur folkbiblioteken ska värna litteraturens konstnärliga värde och stödja och utveckla det litterära fältet. Statens Kulturråd stödjer litteraturfältet med utvecklingsbidrag, men en diskussion borde föras om hur de konstformer och dess utövare, som är kopplade till det skrivna ordet; litteratur, dramatik, serier mm kan erhålla ett nationellt kulturstrategiskt och kulturpolitiskt stöd i en djupare bemärkelse.

Vi saknar här en vision kring begreppet litteraturfrämjande och bibliotekens roll i hela kedjan - från författarens produktion, till att nå läsaren. Läsfrämjande och litteraturfrämjande är två grenar på samma träd, men de är inte identiska aktiviteter och bör särskiljas.

Den regionala biblioteksverksamheten i Region Östergötland har som uppdrag att stödja och främja skolbiblioteksutveckling i kommunerna, att bistå, skapa intresse för och stötta utbyggnad av skolbibliotek. Betydelsen av att skolhuvudmännen tar ett helhetsgrepp över skolbiblioteksfrågor och dess verksamhet för att säkerställa tillgång och kvalitet på skolbibliotek för alla elever, kan inte nog betonas. Region Östergötland instämmer i dessa skrivningar i förslaget och ställer sig positivt till det särskilda reformförslaget som kopplas direkt till skolbiblioteksutveckling.

I förslaget finns skrivningen att "samverkan mellan skolbiblioteken och kommunala eller regionala mediecentraler bör stärkas" (sidan 17). I den mån sådana finns är en sådan samverkan naturligtvis god. Än viktigare är att få till nationella licenser och gemensamma digitala skolbibliotekstjänster för att öka skolbibliotekens mediebestånd och likvärdighet, en skrivning som Region Östergötland välkomnar.

Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Digitalisering möjliggör för medborgaren att på ett nytt sätt delta i samhället samtidigt som det ställer nya krav på förmågan att hantera digital information. Med en ständig digital utveckling är det viktigt att ha ett långsiktigt tänkande kring hur biblioteken kan stärka medborgarens medie- och informationskunnskap (MIK). Region Östergötland ser därför positivt på att förslaget lyfter fram bibliotekens centrala roll och att den rollen måste såväl synliggöras som förtydligas.

Synpunkter på reformförslagen

Region Östergötland instämmer i förslaget om *Stärkta skolbibliotek* med ett nationellt kunskapscenter för skolbiblioteksfrågor med ansvar för kompetensutveckling och medieförsörjning. En nationell infrastruktur för digitala bibliotekstjänster för skolbibliotek behövs.

Utmaningen för skolbiblioteksutveckling ligger i hög utsträckning på lokal och regional nivå, både när det gäller förankringsarbete, verksamhetsutveckling och rekrytering.

Bland de sex reformförslagen finns förslag för *Stärkt mångspråkig biblioteksverksamhet* – en förstärkning som pekar på medieförsörjning och kompetensutveckling, vilket Region Östergötland instämmer i.

Likaså förslaget *Stärkta bibliotek för nationella minoriteter och urfolk* ställer sig Region Östergötland positivt till.

En nationell samordning inom båda dessa områden välkomnas.

Medieförsörjningen är väsentlig men Region Östergötland vill särskilt lyfta fram att det i huvudsak är stödstrukturer för kompetensutveckling som efterfrågas och inte specifikt medieförsörjningen som sådan med distribution eller utbud av medier. Tyngdpunkten för en sådan samordning bör därför ligga på kompetensfrågor och kunskapsspridning.

Region Östergötland instämmer i förslaget om nationella digitala tjänster som beskrivs i reformförslaget *Stärkta nationella digitala bibliotekstjänster*.

Region Östergötland ser det som en av de viktigaste uppgifterna för en nationell biblioteksmyndighet; att utveckla, förvalta och tillgängliggöra ett nationellt bibliotekssystem, katalog och ett digitalt bibliotek med e-tjänster (som t. ex. e-böcker, e-tidningar/tidskrifter, strömmande filmtjänster, databaser m.m.) riktat till olika målgrupper.

Region Östergötland ställer sig positivt till förslaget om en *Stärkt nationell biblioteksmyndighet* där det ges ett tydligare uppdrag att stödja hela biblioteksväsendet. En sådan myndighet, oavsett vem som får uppdraget, ska ha fokus på nätverk och samverkan. Region Östergötland poängterar att en nationell biblioteksmyndighet utifrån sin roll ska fungera som stödstruktur för regional och kommunal nivå.

Region Östergötland skulle gärna se ett förtydligande vad gäller den anslagsförmedling som ska hanteras av den nationella biblioteksmyndigheten. Den regionala biblioteksverksamheten är en del av den regionala kulturplanen och ingår i kultursamverkansmodellen med Statens Kulturråd som ansvarande myndighet. Det är en styrka att biblioteken är del av en samlad kultursektor.

När det gäller samverkan lyfter förslaget fram att den regionala biblioteksverksamheten behöver ha en stark ställning inom kultursamverkansmodellen. För att som man skriver ”kunna ge det stöd åt folkbiblioteken som de kan förvänta sig och behöver. Det är viktigt att här

Regionbibliotek Östergötland
Elisabeth Cserhalmi

2019-08-09

Dnr: RUN 2019-231

utgå från både de kulturpolitiska målen och bibliotekslagen” (sidan 25) – vilket Region Östergötland instämmer i.

Region Östergötland ställer sig positiv till kompetensutveckling för biblioteksmedarbetare men vi poängterar vikten av samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå.

Hur denna kompetensutveckling ska genomföras i praktiken och vem som ska ansvara bör närmare utredas. Här finns möjligheter att i större utsträckning samverka med redan befintliga aktörer som de olika högskolorna inom biblioteks- och informationsvetenskap.

Eva Andersson
Regionutvecklingsnämndens
ordförande

Andreas Capilla
Regionutvecklingsdirektören